

Wýetnam we Owganystan

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 24 января, 2025

Wýetnam we Owganystan WÝETNAM WE OVGANYSTAN

ABŞ we onuň ýaranlary Owganystanda Talibana garşy yylan eden urşunda ýeñildi. Ýadyňza düşýän bolsa, 1979-njy ýylда «ýerli we milli» owgan kommunisti Babrak Karmal ruslaryň goldawy bilen Owganystanda häkimiýeti güýç ulanmak arkaly eýeläpdi. ABŞ bolsa rus kommunizminiň Aziýa ýaýramagynyň öňüni almagy netine düwüpdı. Ol şu pikir bilenem Pákistan bilen bilelikde Owganystanda Taliban-Mojahedin atly yslamçy söweşejeň guramany gurdy. Talibany ulanmak arkaly ruslary Owganystanda ýerlemez ýaly edip, gurulmaga synanşylan communist režimi çökertdi. Ruslar gidensoň, ýagny, «öküz ölensoň» şärikdeşlik gutardı. Taliban mundan beýlæk howandary ABŞ-ny diňläsi gelmedi. ABŞ-nyňam muňa keýpi bozuldy. Kommunizm gidipdi, islamizm gelipdi. Indiki nobat islamizmiň ýaýramagynyň öňüni almaga gelipdi. Halkyň goldawyny almak maksady bilen resmi ady «Owganystan Yslam Respublikasy» bolan ýapja döwlet guruldy. Hökümet ýagdaýa gözegçilik edip bilmänsöň, ABŞ guran režimini berkitmek üçin owgan topragynda Talibana garşy gyzgyn söweše girdi. ABŞ-nyň kömegine arkalanyp ruslary kowan Taliban daşary ýurtly esgerleriň urşa girmegi bilen birlikde «emeldarlaryň şahsy bähbitlerini syýasy emelleri bilen töwhid edýäenlere” garşy göreşmegini moral artykmaçlygyny gazandy.

• WÝETNAM

ABŞ kommunizmiň ýaýramagynyň öňüni almak üçin ilki NAT0-ny ulanmak arkaly Koreýada urşupdy. Bu uruş Koreýanyň ikä bölünmegini bilen soňlandı. Bir tarapdan seredende ABŞ-NAT0 bu uruştan ýeñiji bolup çykdy. ABŞ şol bir maksat bilen we birmeňzeş «bir döwletden iki döwlet çykarma» strategiyasy bilen 1955-nji ýylда Wýetnama girdi. 1964-nji ýylда Günorta Wýetnam hökümetiniň ýanynda Hytaýa arkalanýan demirgazykdaky

Wietkonga garşıy urşa girdi. Ho Şi Miniň (kommuistleriň Ho daýysy) ýolbaşçylygyndaky Wietkong 58 müň esgerini ýitiren ABŞ-ny ompa oturtdy. ABŞ-nyň Daşary işler ministri Genri Kissinjer Demirgazyk Wýetnamyň delegasiýasynyň başlygy Le Dyk Tho bilen bile ýaraşyk şertnamasyna gol çekdi.

Bu gazanylan «üstünlik» üçin Kissinjere we Le Dyk Thowa Parahatçylyk boýunça Nobel baýragy berildi. Emma Le Dyk Tho “Men ýaraşyk şertnamasyny baglaşmadym, ABŞ-ny boýun egdirýän resminama gol çekdim» diýip, Nobel baýragyny we ýarym million dollary almadı (Kissinjer welin aldy). ABŞ 1973-nji ýylda Wýetnamdan çykdy. Emma uruş günorta bilen demirgazygyň arasynda 1975-nji ýyla çenli dowam etdi. Günorta ýeñildi. Nähili täsin: Wifetkongyň howandary kommunistik Hytaý kapitalizme tarap gönükdı welin, kommunistik Wýetnamam hem kapitalizme tarap gyşardı, hem amerikanparaz boldy.

• **TALIBANYŇ PETIGI**

Islamist Taliban Owganystanda agalyk ediji (?) güýje öwrüldi. Biziň «talibanylarymyzam» (!) «Enşalla, bizem ýakynda Türkiýäni ele alarys. Dünýewileriň kellesini kesip, aýal-gyzlaryň kellesine burka geýdireris» umydy bilen bu wakany nogul-nabat seçip gutladylar.

Gyssanmasynlar. Owgan ykdysadyýeti soňky ýigrimi ýylda ABŞ-nyň ýagdyran milliardlarça dollarynyň we birazam geroiniň çig maly bolan göknar ekinçiliginiň arkasyndan gün gördü. Uruş Owganystanyň önümçilik güýjuni doly çökerdi. Halkyň egninden galdyrmak işi Talibanyň paýyna düşdi. Olaram daşarky dünýä gözlerini ýumup, adam barsyny öldürip ýörüşleri bilen bu jogapkärli wezipäni oñarjaga meñzänoklar. Hökman daşyna açylmaly bolarlar. Bu bolsa olary «rewisioniste» öwrer. Megerem Hytaýyň goldawy bilen «döwletçi-kapitalist» düzgün gurmaga synanşarlar. Hytaýlylar günbatarlylardan has beter islamofobikdir. Hytaýyň Şinjan meselesi uýgurlaryň türkçüligidenden däl-de, yslamçylygyndan dörän meseledir. Talibanyň ýeňişinden Türkiýä çörek çykma, çyksa diñe çykdajy çykar. Alla owgalara, hususanam aýal-gyzlaryna ýardam etsin-

dä, hernä.

Jemleýji söz: **Yslam ykdysadyýeti ýaragyň güýji bilen ýöremez.**

Ege JANSEN.

«SÖZCÜ» gazeti, 22.08.2021 ý. Publisistika